נושאים באגרות הראי"ה

מצוות התלויות בארץ

143 אגרות · כרכים א', ב', ג', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ורשימת כל האגרות שבנושא עם תקציר קצר (גרסה מקוצרת, בלי נוסח האגרות)

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

המצוות התלויות בארץ היו מעבודתו העיקרית של הרב קוק בשנות יפו, תרס"ד-תרע"ד (1904-1914), כרב יפו והמושבות. מאות אגרות עוסקות בתיקון תרומות ומעשרות במושבות ובשוק ירושלים, בהשגחה על ערלה ביקבים (ראו בפרשת הכשרות והשבת ביקבי המושבות), ובאתרוגים (ראו בפרשת אתרוגי ארץ ישראל): הרב קוק נאבק נגד האתרוגים המורכבים של הנכרים, ועודד את המושבות לגדל אתרוגים כשרים מארץ ישראל.

הרב קוק רואה בכך יותר מכשרות. שמירת המצוות התלויות בארץ היא מה "המרהיבה את נפשות עם ד' לאהבת ארץ אבות" (כרך ד', אגרת איב), ובאותה שעה היא מרחיבה את סחר יבול הארץ בעולם היהודי. לכן הרב קוק פועל בדרכים מעשיות: שולח את שליחו, הרב בן ציון ידלר, למושבות, מייסד את אגודת 'שבח הארץ', ומבקש מימון לפיקוח.

האתרוג הכשר

כרך א', אגרת יז: לאגודת 'פרי עץ הדר': הרב קוק שמח על האגודה לגידול אתרוגים כשרים בארץ ישראל, ומפרט את התנאים להכשר.

"לשמחת לבבי כי נמצאו לנו גואלים להמצוה הקדושה על אדמת הקודש, להציל את כלל עם ד' מהאתרוגים המורכבים"

כרך א', אגרת פב: לאחיו, הרב דב בער: מצוות אתרוג כמעט בטלה בגלל ההרכבה שהתחילו בה היוונים, והרב קוק שמח שזכה לעורר את התיקון.

"כי בעוה"ר ע"י התחלת היונים, שהרכיבו ראשונה את אילנותיהם כלאים, והטעו את ישראל, נתבטלה כמעט מצות אתרוג לגמרי"

כרך א', אגרת קפב: קריאה ליושבי המושבות לנטוע אתרוגים כשרים: להציל את המצווה, להרחיב את פרנסת האיכרים, ולהחזיר את סחר האתרוגים לארץ ישראל.

"וענף חיים זה, של סחר האתרוגים, יאסף אל המקום אשר לו יאתה"

כרך ב', אגרת נוספות י: תקנון אגודת 'שבח הארץ', שהרב קוק חתום עליו בראש רבני המושבות: מטרת האגודה להרחיב את היישוב דרך סחר יבול הארץ הכשר. סניף שלה הוא אגודת האתרוגים הכשרים.

"אגודת "שבח הארץ" מטרתה להרחיב את הישוב הארץ-ישראלי, ע"י הרחבת גבול המסחר ביבול הארץ"

ערלה ביקבים

כרך א', אגרת סו: למר זאב גלוסקין, מנהל יקב ראשון לציון: הרב קוק מסרב לסילוק משגיח הערלה לפני שייקבע סדר השגחה אחר. לא לכורמים לפסוק בענייני איסור והיתר.

"לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר, כ"א לעומדים ומיוחדים ע"ז"

כרך א', אגרת עד: למנהלי היקב בראשון לציון: ההסדר שנקבע עם משגיח הערלה, בסעיפים מפורטים.

כרך ד', אגרת אנב: למנהל היקב בזכרון יעקב: שלא תלך לאיבוד תרומת המעשר מן היין. יפיקו ממנה חומר לשריפה, וההכנסה תלך למטרות רצויות.

"למטרת הקודש אשר הצבנו שלא ילך החלק של תרומת מעשר מכל יבול הארץ לאיבוד"

תרומות ומעשרות במושבות

הרב קוק בנה מערכת שלמה: משגיחים במושבות, תעודות לסוחרים, ושליח קבוע, הרב בן ציון ידלר, שעובר בין המושבות. על שוק ירושלים ראו בדף הנושא 'ירושלים, המקדש והכותל'.

כרך ב', אגרת תעה: לוועדי המושבות: יש יחידים שאינם מפרישים תרומות ומעשרות ושולחים טבל לשוק ולחוץ לארץ, וזה פוגע בשם כל יבול הארץ.

"ואחינו מקרוב ומרחוק יתענגו בלב נכון ובכשרות גמורה באהבה מפרי ארץ חמדה"

כרך ב', אגרת תצח: להרב ישראל אבא ציטרון, רב פתח תקווה: האם המסרבים לעשר עדיין בסירובם?

"אולי ירחם ד' ודברינו יכנסו בלבבם, ונוכל לבשר לאחינו הרחוקים שהכל הוא מתוקן"

כרך ב', אגרת תקפג: לרבני ערי הקודש ומושבות הגליל: ביהודה כבר נכבשה הדרך, והגיע הזמן לגליל.

"והגיע זמן לבצר המעמד גם בגליל"

כרך ב', אגרת תקפב: לוועדי מושבות הגליל: הרב קוק שולח אליהם את הרב בן ציון ידלר, ומבקש לקבל אותו.

"והשוק הישראלי באה"ק ובחו"ל הולך וכובש לו מסילותיו, בעז והדר"

כרך ב', אגרת תקעז: לפקידים ולאמרכלים של אמסטרדם: תיקון תרומות ומעשרות הולך ומשתבח, אבל צריך מימון לתלמיד חכם שיפקח.

"ותלי"ת מעת באתי אל הקודש עד כה עזרני השי"ת והענין הולך ומשתבח"

אחרי השיבה לארץ

כרך ד', אגרת איב: לאיכרים, לכורמים ולסוחרי יבול הארץ, מירושלים בשנת תר"פ (1920): הרב קוק מזכיר את הקשר מימי יפו, ושולח שוב את הרב ידלר.

"ועמדת הקודש הזאת, היא היא גם כן המרהיבה את נפשות עם ד' לאהבת ארץ אבות"

מה מלמדות האגרות

מצווה שמחזקת את היישוב. שמירת המצוות התלויות בארץ היא "המרהיבה את נפשות עם ד' לאהבת ארץ אבות" (כרך ד', אגרת איב).

להציל מצווה שכמעט בטלה. האתרוג הכשר מארץ ישראל מחזיר את המצווה לכלל ישראל (כרך א', אגרת פב).

כל אחד במקומו. "לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר" (כרך א', אגרת סו).

עבודה סבלנית. ביהודה "רבות עמלנו" עד שנכבשה הדרך (כרך ב', אגרת תקפג).

האגרות שבנושא

143 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם תקציר קצר. הנוסח המלא - באתר ובחוברת המלאה

כרך א', אגרת יז אגודת "פרי עץ הדר" · אדר תרס"ה - יפו

הרב קוק שמח על הקמת האגודה לגידול אתרוגים כשרים בארץ ישראל, במקום האתרוגים המורכבים הנפוצים. הרב קוק מפרט שלושה תנאים למתן הכשר: בירור מקור הגרעינים, משגיחים שיבדקו את השורשים, ומשגיח בזמן הקטיף והאריזה, וגם הפרשת תרומות ומעשרות ושמירה מערלה. הרב קוק קורא לרבני חוץ לארץ לתמוך בכך, לחיזוק יישוב הארץ.

כרך א', אגרת כג הרב יהודה ליב קארעץ · י"ג אלול תרס"ה - יפו

הרב קוק מאשר שהאתרוגים מן המושבות שעליהם נתן הכשר נבדקו ואין בהם חשש הרכבה, וההשגחה עליהם בידי תלמיד חכם ירא שמים. הרב קוק מעודד לקנות אתרוגים דווקא מגנות של חקלאים יהודים, כדי שהכסף לא ילך לסוחרים ולערבים, ולחזק את יישוב הארץ.

כרך א', אגרת לח הסכמה לספר "אשי ה'" · ט"ז תמוז תרס"ו - יפו

הרב קוק נותן הסכמה לספר של ר' אברהם שמעון ירמה מפתח תקווה, חקלאי בעצמו, על הלכות תרומות ומעשרות ודינים נוספים. לדבריו, בדור שזכה לשבת על אדמת הקודש החובה כפולה להתחזק בלימוד המצוות התלויות בארץ ובקיומן.

כרך א', אגרת מח הרב אברהם בנימין קלוגר · ט"ז טבת תרס"ז - יפו

הרב קוק שמח בהדפסת הקונטרס "פרי עץ הדר" של אביו של הנמען (ר' שלמה קלוגר) על האתרוגים. הרב קוק מעיר שהטענה "אין אנו בקיאים בבדיקה" אינה כלל מוחלט, ומביא דוגמאות שבהן אנו סומכים על בדיקה גם היום. בכל זאת יש מקום לקיים את דבריו מסיבות אחרות.

כרך א', אגרת נב אחיו, הרב דב בער הכהן קוק · ט' שבט תרס"ז - יפו

הרב קוק דן בהצעה לייסד ישיבה ביפו ולהביא אליה את גיסם, ומסביר את הקשיים: רוב הבחורים הולכים לישיבות בירושלים. הרב קוק מציע לנסות קודם לשלוח שלוחים לגיוס כספים, ולשלב לימוד קבוע של מוסר. רוב האגרת עוסק באתרוגים מורכבים: בנוסף לפסול ההרכבה, יש לחשוש ל"בל תוסיף" מחמת חלק הלימון שבהם. בארץ ישראל התברר לו שכמעט כל האתרוגים שאין עליהם השגחה מורכבים, ולכן יש לתמוך באתרוגי המושבות. בסוף הרב קוק מברך את בני אחיו.

כרך א', אגרת נח מר זאב גלוסקין (הנהלת יקב ראשון לציון) · ט"ז שבט תרס"ז - יפו

הרב קוק דורש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, ומבקש שהמשגיח ימשיך בתפקידו כדי שכרמי ארץ ישראל לא יהיו חשודים באיסור ערלה, במיוחד לקראת הכנות הפסח.

כרך א', אגרת ס מר זאב גלוסקין · כ"ג שבט תרס"ז - יפו

הרב קוק מודה על מכתב מרגיע בעניין השגחת הערלה, ומבקש שישאלו את דעתו לפני החלטות על הכשרות. הרב קוק אינו מתנגד להעסיק משגיחים מקומיים בכל מושבה, אך סבור שעדיף משגיח שזה עיסוקו העיקרי. בכל מקרה אין לפטר את ר' שניאור בלי פיצוי, ויש לקבל ממנו את הפנקס שבו רשומות הנטיעות.

כרך א', אגרת סה מר זאב גלוסקין · ד' אדר תרס"ז - יפו

הרב קוק דורש שהמשגיח ר' שניאור יקבל את שכרו כרגיל השנה. הרב קוק מחזיר את הצ'ק שנשלח לו, כי אינו עוסק בכספים. הרב קוק דוחה רעיון של משגיחים מתנדבים, כי השגחה דורשת עבודה ומקצועיות, ומזכיר שכל פגם בכשרות פוגע בכבוד ארץ ישראל.

כרך א', אגרת סו מר זאב גלוסקין · ח' אדר תרס"ז - יפו

הרב קוק מסרב בתוקף לסילוק המשגיח ר' שניאור לפני שיוקם סדר השגחה אחר, וקובע שלא לכורמים לפסוק בענייני איסור והיתר. הרב קוק מבקש להחזיר את הצ'ק בשליח, ומזהיר שבלי הפנקס של המשגיח כל הכרמים יהיו בספק ערלה.

כרך א', אגרת סז הרב יוסף הלוי · י"א אדר תרס"ז - יפו

הרב קוק מעדכן שעדיין לא קיבל תשובה מגלוסקין בעניין המשגיח, וייתכן שיצטרכו לעמוד בתוקף. בעניין כלאים הרב קוק קובע שאם אדם זרע ליד כרם חברו, נאסרים רק הזרעים ולא הגפנים, ולכן אין לכך נגיעה ליקב.

כרך א', אגרת סט הרב אברהם בנימין קלוגר · ער"ח ניסן תרס"ז - יפו

הרב קוק מנחם את הנמען על פטירת חתנו. הרב קוק שמח שיצטרף למאבק להחזרת מצוות אתרוג לכשרותה: בימי אביו (ר' שלמה קלוגר) היה רק חשש למורכבים, וכיום כמעט כל האתרוגים מורכבים. הפתרון הוא מטעי אתרוגים בידי יהודים בארץ ישראל. הרב קוק מספר שקונטרס שלו בעניין זה עומד להידפס.

כרך א', אגרת עד מנהלי היקב בראשון לציון · (תרס"ז) - יפו

הרב קוק מודיע על הסדר שנקבע עם משגיח הערלה ר' שניאור: הוא ימסור את ספרי הרישום של הנטיעות דרך הרב יוסף הלוי, היקב ימסור לו העתק מאושר, ושכרו לשנה זו יהיה עשרים וחמישה נפוליון בשני תשלומים. עליו מוטלת ההשגחה רק על כרמים הקשורים ליקב, ואחרי ניסן תרס"ח לא תהיה לו תביעה על היקב.

כרך א', אגרת עח הרב אליהו חיים מייזל, אב בית דין לודז' · י"ד סיון תרס"ז - יפו

הרב קוק מודיע לרב מייזל על כשרות אתרוגי אגודת "פרי עץ הדר" מן המושבות: הם נשמרים מהרכבה, מערלה ומטבל. כיום רוב האתרוגים בעולם מורכבים בלימון, ולכן חשוב שגדולי פולין יעודדו קנייתם, לטובת המצווה וליישוב הארץ.

כרך א', אגרת פא הרב יוסף אריה (קה) · כ"ט תמוז תרס"ז - יפו

הרב קוק דוחה את הטענה שהאיסור על אתרוגי קורפו מוציא לעז על הדורות הקודמים: ההרכבה התרבתה רק בשנים האחרונות, ולכן הראשונים ברכו על אתרוגים כשרים. הרב קוק מסביר שאם נמכרו לרב מסוים אתרוגים פסולים, היה זה אדם שרצה להשניא את אתרוגי ארץ ישראל, ויש להבחין בין גנות משומרות לשאינן משומרות.

כרך א', אגרת פב אחיו, הרב דב בער הכהן קוק · (תרס"ז) - יפו

הרב קוק כותב בכאב שמצוות אתרוג כמעט בטלה בגלל ההרכבה שהתחילו בה היוונים, ושמח על שזכה לעורר את התיקון בעזרת אתרוגי ארץ ישראל. לדבריו הגברת התשוקה לארץ ישראל היא מיסודות העבודה בדור, ואין לבדוק את מדרגת הכשרות של העולים, כי "את הפסולת תקיא הארץ".

כרך א', אגרת פג בתי הדין בירושלים, הרב שמואל סלנט והרב חיים ברלין · ח' מנחם אב תרס"ז - יפו

הרב קוק מודיע שבמושבות מונו אנשים נאמנים לתקן הפרשת תרומות ומעשרות מפירות הנמכרים בשוק ירושלים, ומבקש להודיע לציבור לקנות רק פירות עם תעודת הכשר מן הממונה בכל מושבה. ההכשר נדרש גם על פירות שנקנו מגוי, ויכלול גם בדיקת ערלה.

כרך א', אגרת פה אגודת "פרי עץ הדר" · (תרס"ז) – יפו

הרב קוק מבהיר שמכתבו לסוחרי האתרוגים נועד להגן על כבוד האגודה מפני זלזול, ומשלים קטע שהושמט ממנו. לדבריו אין צורך לחזק את איסור המורכבים, שכבר מוסכם, אלא להודיע שיש אתרוגים כשרים מהמושבות. הרב קוק מבקש מהאגודה לנהוג בכבוד ובשלום, ולא בדברי בוז כלפי הסוחרים.

כרך א', אגרת פו הרב שמעון סופר, אב בית דין ערלוי · כ"ו מנחם אב תרס"ז – יפו

הרב קוק מבהיר שאתרוגי ארץ ישראל אינם כולם שווים: אתרוגי האגודה משומרים מכל חשש, ואילו על הנקנים מגויים אין השגחה. לדבריו היופי של המורכבים הוא "נוי פסול", והנוי האמיתי הוא באתרוגים הכשרים. שינוי המסחר יבוא בהדרגה, בעזרת תמיכת גדולי הדור.

כרך א', אגרת קו הרב הראשי ד"ר נפתלי הכהן אדלר, אב בית דין לונדון · כ"ט טבת תרס"ח – יפו

הרב קוק ממליץ לפני הרב אדלר על יין אגודת הכורמים במושבה רחובות, שנעשה בכשרות מלאה, כולל קיום המצוות התלויות בארץ וכשרות לפסח. האיכרים בונים את הארץ בכוחם ולא מתמיכות, ואחד מחבריהם פתח בית מסחר ליין בלונדון. הרב קוק מבקש מהרב אדלר לתמוך בהם תמיכה רוחנית.

כרך א', אגרת קיד הרב יקותיאל קממהר · י"ב אדר ראשון תרס"ח – יפו

בעניין אתרוגים מורכבים: הלכה למעשה, רוב האחרונים אסרו אותם. כיום ברור שכל האתרוגים הנמכרים בשוק בלי השגחה מורכבים, גם אלה של קורפו, ואילו אתרוגי ארץ ישראל של האיכרים היהודים כשרים בוודאות. קניית אתרוגי הארץ מחזקת את ישוב הארץ ומונעת חיזוק ידי עוברי עבירה. חיבת הארץ וכשרות ודאית עדיפות על 'הידור' מדומה של מראה. הרב קוק גם כותב על הישיבה: עיקרה לימוד קבוע בחלקי התורה הפנימיים, מן המוסר והמחקר ועד הקבלה.

כרך א', אגרת קיט מנהלי לשכת 'המזרחי' בפרנקפורט (הרב פוזנר והצייר הרמן שטרוק) · כ"ו אדר ראשון תרס"ח – יפו

הרב קוק מסביר את היחס בין המצוות התלויות בארץ לעבודת הישוב המעשית. תרומות ומעשרות נוהגים בדרך הקנאה לכהן וללוי בדבר מועט. בשמיטה סומכים לעת עתה על היתר המכירה לנכרי, והמלאכות האסורות מן התורה נעשות בידי נכרים. לקט, שכחה ופאה אי אפשר לקיים כהלכה מפני השכנים הערבים, ואילו ערלה וכלאיים מתקיימים בלי קושי. הרב קוק מתכנן חוברת על המצוות התלויות בארץ במצב האומה השלם. על הציונות ועל ההארה הרוחנית שלה הרב קוק חפץ לכתוב, אבל עדיין לא הגיעה השעה לדברים עממיים, והעיקר עתה הוא הישיבה ואיחוד הרבנות במושבות.

כרך א', אגרת קכג הרב ר' אליהו הכהן (רב במושבות) · ר"ח אדר שני תרס"ח – יפו

הרב קוק פונה לרב מרבני הישוב החדש לגדור את פרצת האתרוגים המורכבים במושבות. יש להודיע לנוטעים שלא ייטעו הרכבות אסורות, ולמי שכבר נטע – לעקור ולשתול אתרוגים כשרים. אם לא ישמעו, יפורסמו שמות בעלי הגנים. הרב קוק מבקש מהרב לפעול בתוקף.

כרך א', אגרת קכה אחיו, הרב דובער הכהן · ג' אדר שני תרס"ח - יפו

הרב קוק מציע לאחיו לחדש קשר מכתבים קבוע. הרב קוק מספר על חדשותיו: דיין נוסף בבית הדין, התקרבות ל'שומרי תורה', ומחלקת מלאכה ב'שערי תורה' שמייצרת ארונות ברזל. רבים תומכים בישיבה, ובהם ר' יצחק אייזיק הלוי ו'המזרחי' בגרמניה. הרב קוק שואל אם רבני רוסיה פועלים להצלת היהדות, ומעודד לצאת מ'שב ואל תעשה'. לאחיו הרב קוק ממליץ על חזרה קבועה על הרמב"ם, ומבקש ממנו לנחם את גיסם רב רגולה. על האתרוגים הרב קוק כותב שיש לאסוף כוחות.

כרך א', אגרת קכז רבני בית הדין צדק בירושלים, ובראשם ר' שמואל סלנט ור' חיים ברלין · פורים למוקפין תרס"ח - יפו

בעניין תוצרת המושבות הטעונה מעשר שמגיעה לירושלים, הרב קוק מציע לפרסם שאין למכור ולקבל דבר בלי הכשר מהממונים בכל מושבה, כפי שנקבע בתקנה של השנה הקודמת. הרב קוק מבטיח להזהיר את המושבות, וגם לגבי משלוחים לחוץ לארץ. הרב קוק מצטער שאינו יכול לעלות לירושלים בגלל 'השערורייה' שהייתה ביפו.

כרך א', אגרת קמב רבני ירושלים: ר' שמואל סלנט, ר' חיים ברלין והראשון לציון ר' אליהו פניז'ל · ה' סיון תרס"ח - יפו

הרב קוק שמח על מכתבם ומסכים לתקן את הפרשת המעשרות במושבות בפיקוח הוועדים. הרב קוק יכתוב לוועדים בשמם. הרב קוק עומד לסייר במושבות לפיקוח על ערלה וכלאי הכרם, ומעמיד משגיחים בכל מושבה, כי אין עוד מי שיחליף את המשגיח המנוח ר' צבי שניאור.

כרך א', אגרת קמג ועד המושבה רחובות · ט' סיון תרס"ח - יפו

שומרי מצוות בחוץ לארץ ובירושלים מתלוננים שפירות המושבות (שקדים, תפוזים ועוד) נשלחים בלי הפרשת תרומות ומעשרות ומכשילים בטבל, ורבני ירושלים מטילים את האחריות על הרב קוק. הרב קוק מבקש מהוועד לצוות שאין להוציא פירות מן המושבה בלי הכשר נאמן, ולהודיע לו על הממאנים כדי שהרבנות תפעל נגדם. כך לא יאמרו בגולה שהישוב החדש מחריב את הדת.

כרך א', אגרת קמח הרב יעקב יוסף (מועמד לרבנות עקרון) · כ' תמוז תרס"ח - יפו

הרב קוק מוכן לסייע למועמד בהשגת רבנות עקרון. הרב קוק מבקש שיביא מכתבי המלצה מגדולי ירושלים, ושיבטיח את המשכורת מהישיבה ומ'שומרי תורה'. הרב קוק מציע לנסוע יחד לעקרון, ומייעץ להכין דברי אגדה נאים ולהתכונן בהלכות כלאיים ותרומות ומעשרות. במפורש הרב קוק מסתייג מאחריות אם תהיה מניעה.

כרך א', אגרת קנג הגאון ר' אברהם בנימין קלוגר · י"ז אלול תרס"ח - יפו

הרב קוק מודה על חלק ב' של 'עבודת עבודה' מאת אביו של הנמען, ר' שלמה קלוגר, ומבטיח שישלחו לו אתרוג מהודר. המלחמה כעת אינה על אתרוגי קורפו, שכבר נודע שהם מורכבים, אלא על אתרוגי הנכרים בארץ ישראל שגם הם מורכבים, ועל זה כתב את הקונטרס 'עץ הדר'. עוד יש דיון הלכתי בדברי המגן אברהם על ספק דאורייתא ודרבנן (ידלא ליזלזלו').

כרך א', אגרת קנו גיסו, ר' אברהם בנימין · כ"ח אלול תרס"ח - יפו

הרב קוק מברך את גיסו לשנה החדשה. אתרוגי האיכרים במושבות, שהרב קוק נותן עליהם הכשר, כשרים בלי פקפוק, ומי שרוצה מוזמן לבוא ולראות. שאר המכשירים לא העזו לכתוב שאתרוגיהם נקיים מהרכבה. יש תקווה שיתווספו פרדסים כשרים שיספיקו לכל ישראל.

כרך א', אגרת קס רבני ישראל וראשי הקהילות בגולה · (תרס"ח, יפו)

הישוב המעשי בארץ נשען על מכירת היין, אבל עשירים יראי שמים אינם קונים את יין ארץ ישראל. בשנה שעברה נעקרו כרמים בגלל משבר המכירה. הרב קוק קורא לגדולי ישראל לעודד את קניית היין המשובח של הארץ, לחזק את הבונים ולקשר את העם לישוב החדש.

כרך א', אגרת קפב יושבי המושבות · כ"ד טבת תרס"ט - יפו

קריאה לאיכרים לנטוע אתרוגים כשרים ושמורים מהרכבה. יש לכך שלוש מטרות: להציל את מצוות ארבעת המינים מאתרוגים מורכבים של נכרים, להרחיב את הישוב ולהעביר את הכסף לידי יהודים, ולקשר את יהודי הגולה לארץ ישראל. גדולי ישראל שואלים אם יש די אתרוגים כשרים לכל ישראל, ולכן כל נוטע יקצה מקום לעצי אתרוג. אז יוכלו הרבנים לאסור את האתרוגים האחרים.

כרך א', אגרת קפו הרב יחיאל מיכל זינגר · י"ד שבט תרס"ט - יפו

בעניין ההרשאות למכירת השמיטה: אם למורשים יש כוח למכור, די בחתימתם, ואם לא - צריך לשלוח הרשאות לבעלים. הרב קוק מבקש גם לדעת את מצב החנטה של השקדים, כדי לקבוע את יציאתם מערלה, ולשלוח לו שריגים לבדיקה.

כרך א', אגרת ריג הרב נחום (מגיד בבית הכנסת 'בית יעקב', חורבת ר' יהודה החסיד) · ה' מנחם אב תרס"ט - רחובות

הרב קוק מודה על הספרים 'נחמות צמח ישראל' על מגילת רות ו'נחמות ארץ ישראל' על מסכת פאה, ומשבח את הסדר באגדה ואת החריפות בהלכה. הרב קוק מעריך במיוחד שהמחבר בחר בתחום המצוות התלויות בארץ, כראוי בעת שקול ה' קורא לשוב לארץ.

כרך א', אגרת רכה הרב אריה לייב דץ · ח' מנחם אב תרס"ט

הרב קוק מודה על ההכשר המודפס, ומבקש שגם השותף מר ש' א' יתחייב בפני הרב שלא יסחור השנה באתרוגים מורכבים, ושהרב יעיד על נאמנותו.

כרך א', אגרת רמד מר לופו, מנהל מקווה ישראל · י"א כסלו תר"ע - יפו

הרב קוק מודה על הפרשת תרומות ומעשרות במקווה ישראל. על הכשר היין הרב קוק כותב שאינו יכול לתת תעודה אלא על מה שנעשה בהשגחתו, אבל יקיים את חתימות הרבנים המכשירים.

כרך א', אגרת רמו אחיו, ר' שמואל הכהן · כ"ב כסלו תר"ע - יפו

הרב קוק מודה על הדפסת 'שבת הארץ', ומבקש לשלוח מאות עותקים במעטפות. ספרים על המצוות התלויות בארץ 'פועלים בחשאי' יותר מקולות של חול. על תלונת אחיו: הרב קוק שמח שאינו צריך עוד לנסוע לחוץ לארץ. בני משפחה מגרייבה עומדים לעלות, ויש להזהיר אותם לא למכור את כל כלי הבית, ולא להגזים בציפיותיהם מן הארץ.

כרך א', אגרת רסז ועד חדרה והשוחט · י"ד שבט תר"ע - יפו

ר' ש' ג' התלונן שהוכרז עליו איסור בענייני כשרות. הרב קוק משבח את הוועד על השמירה על הכשרות, אבל קובע שיש לברר את העניין בפניו או בעדות כשרה, ולצרף את השוחט ובני תורה מהמושבה.

כרך א', אגרת רסט ר' זאב גלוסקין · כ"ז שבט תר"ע - יפו

נוסע על אונייה לאודסה התלונן שחבתן נכרי תיקן את חביות היין הכשר של ראשון לציון, והגויים שתו ממנו. הרב קוק דורש לאסור על נכרים לגשת לחביות, לקנוס את האחראי, ולברר איך לתקן את העבר.

כרך א', אגרת רע הרב יוסף הלוי (משגיח היקב) · כ"ז שבט תר"ע – יפו

בעקבות התלונה שחבתן נכרי תיקן על האונייה את חביות היין הכשר של ראשון לציון, הרב קוק בירר עם בעל המלאכה, וזה אישר שעל האונייה השנייה עבד בעל מלאכה גוי. הרב קוק מבקש לדעת מי האשם, איך למנוע זאת בעתיד, ולאן נשלחו החביות.

כרך א', אגרת רעא מנהלי 'כרמלי' באודסה · ר"ח אדר ראשון תר"ע – יפו

הרב קוק מודיע שאומן נכרי תיקן בטעות כמה חביות יין כשר מראשון לציון שנשלחו לאודסה. חביות שיש בהן סימני תיקון לא יימכרו ליהודים כיין כשר. הרב קוק גם שואל מי השומר בבית המכס ומי הרב שממשיך את ההשגחה באודסה.

כרך א', אגרת רפב מנהלי העדה בירושלים · כ"א אדר ראשון תר"ע – ירושלים

הרב קוק מבקש להמשיך את הפיקוח על תרומות ומעשרות בשוק ירושלים, שהחל חותנו האדר"ת. צריך מפקחים קבועים בכל מקום ונסיעות קבועות, ואין לסמוך על השגחתו הכללית בלבד, שלא יתרחב מכשול הטבל.

כרך א', אגרת רפו לשכת 'המזרחי' בפרנקפורט · י"ח אדר שני תר"ע – יפו

התנגדות גלויה לגימנסיה אינה מועילה כל עוד אין חלופה שלמה. 'תחכמוני' עדיין אינו יכול להתחרות בה במקצועות התרבות. לכן יש להעלות את רמתו עד שיהיה 'גימנסיה שלנו', שתיבדל רק בשמירת ברית ה', ואז תהיה התעמולה יעילה. בעניין האתרוגים: אין די לפרסם 'אתרוגי ארץ ישראל' סתם, כי רובם מורכבים בידי נכרים. יש לפרסם את אתרוגי המושבות השמורים, ושעדיף אתרוג כשר ופחות יפה ממורכב. השנה, בגלל השמיטה, אינו רוצה לעודד את המסחר באתרוגים.

כרך א', אגרת שו הרב בן ציון ידלר · ט"ו סיון תר"ע – יפו

הרב קוק מורה לרב ידלר לא לעזוב את משמרתו בפיקוח על השוק, שהוא יסוד שמירת המצוות התלויות בארץ. הרב קוק מצטער שאנשים מן הצד התערבו בעניין השמיטה בלי ידיעתו. אין להכביד על המושבות, שכבר נהגו בהיתר. הרב קוק רצה לצאת ידי כל הדעות, אבל זה בלתי אפשרי. הרב קוק מבקש להעביר את צערו לרבני בית הדין.

כרך א', אגרת שט הרב ברוך מאירס, אב בית דין חיפה · י"ט סיון תר"ע – יפו

על ההכשר לבורית (סבון) בלוד: הסבון עשוי רק מגפת זיתים, בלי חלב. אחד העובדים, שמוחזק בכשרות, הוא המשגיח. אם יעשו גם שמן למאכל, יש צורך במשגיח נאמן להפרשת תרומות ומעשרות, ובשמן שומשום להפריד בין חייב לפטור.

כרך א', אגרת שיז חיים קפצרובסקי · י"ח תמוז תר"ע – יפו

על אתרוגי ארץ ישראל בשנת השמיטה: נהגו, לפי הוראת הגאונים, למכור את הקרקעות לנכרי, ואז הפירות מותרים בסחורה. נוסף לכך הוטבע על מסמכי המסחר שהמחיר הוא בעד המכשירים והטורח, וזה מועיל גם לדעת המחמירים.

כרך א', אגרת שכא הגאון ר' זליגמן בר במברגר, אב בית דין וירצבורג · י"ד מנחם אב תר"ע – רחובות

על האתרוגים בשמיטה: יש אתרוגים מפרדסי נכרים, שעליהם כבר מימי הבית יוסף לא נהגו דין שביעית, אבל אינם בטוחים מהרכבה. יש גם מפרדסי ישראל שנמכרו לערבי לפי הוראת הגאונים, והם בטוחים מהרכבה. הרב קוק מן המתירים, לטובת הישוב.

כרך א', אגרת שכב מ' ו' קויפמן, לייפציג · ט"ו מנחם אב תר"ע - רחובות

אתרוגי ארץ ישראל מותרים למצווה גם בחוץ לארץ בשנת השמיטה, לפי ההיתר המקובל. רק אתרוגים מפרדסי ישראל, שעליהם הכשרו, בטוחים מהרכבה.

כרך א', אגרת שכו הרב אפרים קונין · ח' אלול תר"ע - יפו

דברי הרב קונין נכונים מצד עיקר הדין, אבל מימי הבית יוסף נהגו שאין קדושת שביעית בקרקע של נכרי. לכן הנהיגו הגאונים את המכירה, וכל ישראל קיבלו זאת כשהם קונים מפירות הארץ. באתרוגים, בלי ההיתר תתבטל המצווה בגלל המורכבים של הגויים.

כרך א', אגרת שכט הגאון ר' משה קליירס, אב בית דין טבריה · כ"א אלול תר"ע - יפו

דחיית חילוק הלכתי בעניין חיוב תרומות ומעשרות: לשון הרמב"ם 'בזמן שכל ישראל שם' מורה על המשך, ולא רק על הכניסה. הרב קוק מחזק את הרב קליירס בניהול הישיבה בטבריה נגד המלחשים, ובטוח שבינו לבין הרב נ' יהיה שלום אם אנשי השוק לא יתערבו.

כרך א', אגרת שלב הרב דובער מילשטיין · כ"ו אלול תר"ע - יפו

הרב קוק לא שלח אתרוגים, כי השנה הרב קוק מחמיר על עצמו ואינו עוסק בייצוא פירות הארץ, אף שהרב קוק מקל לאחרים. על בניו של מילשטיין: יש לקרבם באהבה. בתוספת הרב קוק מסביר מדוע אפשר להחזיר כופרים, אף שחז"ל אמרו 'כל באיה לא ישובון'. הדורות יורדים בחיצוניותם, אבל בפנימיות הקדושה מצטרפת ומתגברת. בזמן הרחוק מגאולה הייתה לקליפה אמונה רעה ממשית, ובזמן הקרוב לגאולה היא רק מחלישה את האמונה, ולכן כשמאירים לכופרים הם שבים. דור עקבתא דמשיחא הוא 'טב מלגאו וביש מלבר', כמו החמור שקדוש בבכורה.

כרך א', אגרת נוספות ה מאת האדר"ת אל הרב קוק · (תרס"ד - ירושלים)

האדר"ת מחכה לבשורה על מסעו של הרב קוק במושבות. האדר"ת עצמו לא זכה לבקר בהן בגלל מחלתו, מלבד ביקור קצר בראשון לציון, ושמח שהזכות להדריך את אנשי המושבות במצוות התלויות בארץ עברה לרב קוק.

כרך א', אגרת נוספות ז מאת ר' שמואל סלנט והאדר"ת אל פקידות יק"א · ט"ו סיון תרס"ד - ירושלים

הודעה רשמית שהרב קוק מונה לרב יפו והמושבות, וכל ענייני המצוות התלויות בארץ - כלאיים, ערלה, תרומות ומעשרות - בידו. הפקידות מתבקשת להודיע לבני המושבות לסור למשמעתו בענייני הדת.

כרך א', אגרת נוספות י מאת האדר"ת אל הרב קוק · י"ג אייר תרס"ב - ירושלים

האדר"ת כותב שרב יפו ביקש אספת רבנים בעניין השמיטה, ושכמעט אין עצה מלבד 'שב ואל תעשה'. האדר"ת שואל אם מותר לקדש על יין מבושל, מאחר שהרופאים אסרו עליו יין. האדר"ת מבקש מהרב קוק לחבר קיצור הלכות תרומות ומעשרות ביידיש להפצה, ושואל על מצוות ראשית הגז שקיים לטובת הרב קוק.

כרך א', אגרת נוספות יב החלטת מועצת האגודה מביאליסטוק (ישוב רפיח) · כ"א טבת תר"ע - יפו

החלטה בכתב יד הרב קוק, בחתימת עשרה חברי המועצה, על יסודות ישוב רפיח: שמירת שבת בפרהסיא באחריות ציבורית, קיום המצוות התלויות בארץ לפי הוראת רבנים, השתתפות כולם בהוצאות מוסדות הדת, בתי כנסת ללא נטייה רפורמית, וחינוך ברוח הדת בלי תנועה הורסת.

כרך ב', אגרת שמ ר' זאב גלוסקין · כ"ה מרחשוון תרע"א – יפו

הרב קוק מבקש: א. למצוא דרך להבטיח שנכרים לא ייגעו ביין הכשר. ב. לברר תלונה מפורטת על סוכן שמחלל שבת בעסקי היין. ג. אחרי פטירת מר לוינסקי, שהבטיח את הכשרות במשרד באודסה, לקבל אישור רשמי מרב באודסה שהכשרות נשמרת. הרב קוק מצרף מטבע לקניין 'מקום' כדי להקנות לכהן את המתנות מהיקב, זכר למקדש ('ציון היא – דורש אין להי').

כרך ב', אגרת שס הגאון ר' חיים ברלין ורבני ירושלים · כ"ג אייר תרע"א

הרב קוק מבקש לחזק את ההשגחה על תרומות ומעשרות בשוק ירושלים, כפי שהייתה עד כה. אם ההשגחה בשוק תתרופף, תתרבה אכילת טבל, ואילו ההשגחה בשוק מחזקת את ההפרשה גם ביפו ובמושבות, ואפילו אצל יחידים בבתיהם.

כרך ב', אגרת שסה מושבת באר יעקב · ט' תמוז תרע"א – ראשון לציון

הרב בן ציון ידלר, שאחראי על הכשרות בשוק בירושלים, נוסע לסדר את הפרשת תרומות ומעשרות מהמושבות. התושבים יתקנו את מה שנשלח בידי השוחט ר' שלמה מרמלה, ויקבלו ממנו תעודת הכשר.

כרך ב', אגרת שסז רבני ירושלים, ספרדים ואשכנזים · י"ח תמוז תרע"א – ירושלים

בשוק בירושלים יתקבל רק מה שבא עם תעודה מהמשגיחים הקבועים במושבות. ענבים בלי הכשר חשודים בטבל, דמאי, ערלה וכלאיים.

כרך ב', אגרת שעא המשגיחים על תרומות ומעשרות במושבות · כ"ט תמוז תרע"א

תקנה: כשנשלח בידי נכרי דבר שטעון תרומות ומעשרות, תודבק פתקת 'כשר' על חוט שמקיף את התיבה, במקום הקשר. בשקי שקדים תוכנס תעודה לכל שק, ואם הסוחרים יעבירו את השקדים לשקים אחרים, יעשו זאת בפני הממונה המקומי.

כרך ב', אגרת שעג סוחרי השקדים בארץ · ח' מנחם אב תרע"א

הרב קוק מבקש מהסוחרים לדרוש מהמוכרים תעודת הכשר מהממונים על תרומות ומעשרות במושבות, כדי שהישוב לא ייחשד בהאכלת טבל.

כרך ב', אגרת שפח הרב בן ציון ידלר · כ"ה אלול תרע"א

על השקדים: אין לתת הכשר בלי בירור. יש להמשיך את המעמד שלפיו הכול בא לירושלים מתוקן, וזה גם מחזק את ההפרשה בסביבה. על מכתב מקטרה שהבליט 'לירושלים': יש להעיר שבמקומות אחרים מתקנים לפני המכירה, כדי שלא ייראה שאין צורך בהשגחה בשאר מקומות.

כרך ב', אגרת שפט ש' קריגר, אלטונה · ה' תשרי תרע"ב – יפו

על הכשר אתרוגים של הרב דוד ליפמן: הרב קוק אינו יכול לקיים חתימה שאינה לפניו, אבל לא חוששים לזיוף. אם כתוב מפורש שאינם מורכבים, אפשר לסמוך.

כרך ב', אגרת שצו בתי הדין הספרדי והאשכנזי בירושלים · א' כסלו תרע"ב – יפו

הרב קוק מבקש להודיע לסוחרי השקדים בירושלים שלא יקנו שקדים בלי כתב הכשר על תרומות ומעשרות מהמשגיחים שמינה. מי שקנה בלי הכשר לא ימכור עד שיבוא ההכשר.

כרך ב', אגרת תכח הגאון ר' חיים ברלין · ג' סיון תרע"ב

הרב קוק מעורר שוב על חיזוק השמירה בשוק בירושלים בעניין תרומות ומעשרות מן המושבות, ומבקש לחזק את ידי המשגיח הראשי, הרב בן ציון ידלר. לא יתקבל דבר בלי תעודה מהמשגיחים שמינה.

כרך ב', אגרת תלג הרב אברהם משה לונץ · י"ב סיון תרע"ב – יפו

על הוצאת 'פאת השלחן': הרב קוק נמנע מלהוסיף הערות ארוכות כדי לא להכביד, וצר לו שההערות מעטות מכדי שיוזכרו בהקדמה. הרב קוק מתפלא שלונץ לא הזכיר את חותנו האדר"ת בהקדמה.

כרך ב', אגרת תלו הרב בן ציון ידלר · כ"א סיון תרע"ב – יפו

המשמש בשוק עדיין ברובו של נכרים, אבל יש לבדוק אם אינו מגיע מהמושבות. נסיעתו של ידלר למושבות נחוצה לחיזוק הפרשת תרומות ומעשרות.

כרך ב', אגרת תמג הרב בן ציון ידלר · ח' תמוז תרע"ב – יפו

הרב קוק מקווה שגם במוצא ובסביבות ירושלים יצטרפו להחלטות הוועדים על תרומות ומעשרות. אחרי הדפסת החוברת, ידלר ייסע לעורר ולפרסם.

כרך ב', אגרת תמו אגודת 'כרמלי', ראשון לציון · י"ח מנחם אב תרע"ב

השקדים שנשלחים בלי הפרשת תרומות ומעשרות פוגעים בכבוד הישוב ומכשילים את הציבור. הרב קוק מבקש לקבל שקדים רק עם תעודה מהממונים, ולתקן את מה שכבר נמצא אצלם.

כרך ב', אגרת תנב מושבות הגליל · ח' אלול תרע"ב – יפו

הרב קוק עדיין לא זכה לבקר בגליל. ביהודה, בירושלים וביפו הוסדרה הפרשת תרומות ומעשרות בממונים ובתעודות הכשר. הרב קוק שולח את הרב בן ציון ידלר לגליל, ומבקש לסייע לו.

כרך ב', אגרת תנג ועד זכרון יעקב · ח' אלול תרע"ב – יפו

הרב קוק מבקש מזכרון יעקב להסדיר את הפרשת תרומות ומעשרות כמו ביהודה, ולקבל את הרב ידלר.

כרך ב', אגרת תנד ועד חדרה · ח' אלול תרע"ב – יפו

הרב ידלר נוסע לחדרה לפקח על הפרשת תרומות ומעשרות. ביהודה הדבר מוסדר, וזה 'תפארת לישראל ומשגב לסחר הישוב'.

כרך ב', אגרת תנה אגודת 'כרמלי' · ט"ז אלול תרע"ב – יפו

הרב קוק קובל: כתב פעמיים על הפרשת המעשרות מהשקדים ולא נענה. אסור לזלזל כך בכבוד הישוב בעיני כלל האומה, ובמיוחד כשבני ארץ ישראל שומרי המצוות מתלוננים ש'כרמלי' מכשילה אותם בטבל.

כרך ב', אגרת תסד הרב בן ציון ידלר · י"ד מרחשוון תרע"ג – יפו

הרב קוק מצטער על היחלשות השמירה על תרומות ומעשרות בירושלים, ומבקש מידלר להתחזק ולבוא בהקדם לסדר את המושבות הסמוכות.

כרך ב', אגרת תסח האגרונום ד"ר מ' זגורודסקי, עורך 'החקלאי' · י' כסלו תרע"ג – יפו

אין בתורה מין צמח שאסור באכילה, ולכן אין יסוד לאיסור הצבר האדום, מלבד ערלה. צבר שניטע לגדר פטור מערלה. הרב קוק משער שהצבר הוא ה'הירדוף' שבתלמוד: עליו חופים את עצו כקליעה (סוכה לב), יש לו קוצים, ולכן אינו כשר ל'ארבעת המינים' ('דרכיה דרכי נועם'), ותחילתו רך וסופו קשה (פסחים לט). הירדופני הוא סם מוות לבהמה בגלל קוציו.

כרך ב', אגרת תעא הרב נחום (מגיד בירושלים) · י"ב כסלו תרע"ג – יפו

הרב קוק מודה על הספר על משניות שביעית, שמלקט ומסדר דברי ראשונים ואחרונים, כמו ספרו הקודם על פאה. הרב קוק מקווה שיתקיימו כל המצוות התלויות בארץ, כמו בימי קדם, כשהכניסו פירות דרך טרקסמון כדי לחייבם במעשרות. אבל על העבר ועל מה שאי אפשר, אין לעורר קטגוריה על ישראל: 'בין כך ובין כך קרויים בנים', ורוח ה' מופיעה גם על המקלים בשעת הכרח.

כרך ב', אגרת תעד רבני ירושלים וראשי הכוללים · כ"ה כסלו תרע"ג – יפו

השוק בירושלים הוא 'הבריח התיכון' של שמירת תרומות ומעשרות ביהודה. עד כה עזרו לכך האדר"ת, ר' שמואל סלנט ור' חיים ברלין. אחרי פטירתם הרב קוק מבקש מכל רבני ירושלים להמשיך לתמוך ולממן את ההשגחה.

כרך ב', אגרת תעה ועדי המושבות · כ"ה כסלו תרע"ג – יפו

יש יחידים שאינם מפרישים תרומות ומעשרות ושולחים טבל לשוק ולחוץ לארץ. כשבתי מסחר בחוץ לארץ שואלים את הרב קוק אם יבול הארץ כשר, הרב קוק אינו יכול לענות בבירור. הרב קוק מבקש שאיש לא יפרוש מן הציבור, שהוועדים לא יתירו ליחידים לפרוץ, ושיחזקו את המשגיחים. אם לא, יפרסם את שמות המאכילים טבל.

כרך ב', אגרת תצ הרב דובער טורש · ט"ז שבט תרע"ג – יפו

הרב קוק שמח שקמו לחזק את מצוות האתרוג יחד עם חיבת הארץ. נוסדה ביפו אגודה למטעי אתרוגים כשרים ומשומרים מהרכבה. יש לפרסם על ידי גדולי הדור שעדיף לברך על אתרוג משומר, גם אם אינו מהודר, מאתרוג של היוונים, שכולם מורכבים.

כרך ב', אגרת תצא אגודת 'פרי הארץ' · ח"י שבט תרע"ג – יפו

ברכה לאסיפה המעשית הראשונה של אגודת 'פרי הארץ' לנטיעת אתרוגים כשרים. האתרוג המורכב על לימון, כמו כל האתרוגים במטעי הנכרים, פסול לפי רוב הראשונים והאחרונים. היוונים התעשרו מכספי ישראל משום שהטעו בשקר. אם לא יינטעו פרדסים כשרים, המצווה תיפסק מן העולם. הרב קוק קורא לישראל להעדיף אתרוג משומר על פני יופי חיצוני שבא מהרכבת איסור, ומבטיח לעמוד לצידם בכל כוחו.

כרך ב', אגרת תצח הרב ישראל אבא ציטרון, רב פתח תקווה · כ' שבט תרע"ג – יפו

הרב קוק שואל אם המסרבים לעשר בפתח תקווה עדיין בסירובם. לפני שיאלץ להשיב לחוץ לארץ שלא כל פירות הארץ בחזקת מתוקנים, יבוא שוב להתחנן לפניהם. (סוף האגרת חסר.)

כרך ב', אגרת תקג הרב אליעזר מירקין (מחותנו) · א' דראש חודש אדר ראשון תרע"ג

הרב קוק שמח שהרב מירקין יצטרף לכינוס לחיזוק האתרוגים הכשרים. יש לקבוע ועד מפקחים על בדיקת האילנות והנטיעות. צריך לפעול באגודה אחת ובדרכי נועם, בהסכמת הוועדים המקומיים, ולקבוע השגחה קבועה כמו בזמן אגודת 'עץ הדר'.

כרך ב', אגרת תקו הרב בן ציון (ירושלים) · ב' אדר ראשון תרע"ג - יפו

בפתח תקווה המסרבים עדיין עומדים בסירובם. לירושלים זה נוגע רק בחיזוק שמירת השוק. לחוץ לארץ יאלץ הרב קוק להשיב שיש מיעוט שאינו מעשר, ואם ישאלו מי הם, יפרסם את השמות. נסיעתו לשם מתעכבת בגלל בריאותו.

כרך ב', אגרת תקז הרב בן ציון (ירושלים) · ז' אדר ראשון תרע"ג - יפו

תפוזים שמסופק אם הם של ישראל אינם צריכים הכשר, כי רובם של גויים. רק אם יתברר שהם של ישראל, לא יימכרו בלי הכשר.

כרך ב', אגרת תקט הרב דובער מילשטיין · י' אדר ראשון תרע"ג - יפו

על קשרי אב עם בנים שהתרחקו: הרב קוק אוחז במידת החסד - לקרב את הבנים המבולבלים בכל דרכי נועם, ו'קורטוב אחד של טוב' יקר. בכל נפש מישראל יש ניצוץ קדוש, וכשמקרבים אותו, הוא נעשה שלהבת. כשהבנים רואים שהקשר לא ניתק, מתעוררים בהם רגשי תשובה. עוד: האתרוגים, יין פלמן כשר, והעת כשרה לקנות קרקעות ולהביא חסידים לעבודת האדמה.

כרך ב', אגרת תקכ מערכת 'הפועל הצעיר' · ב' אדר שני תרע"ג - יפו

הרב קוק מבקש לא לסכסך בעניין האתרוגים. המורכבים נמכרים כסחורה מזויפת, כי המוכרים מבטיחים שאינם מורכבים. אם נחזיק במטעים כשרים, נהיה יחידים בשוק, והאתרוג יהיה מקור פרנסה לישוב. אם נמלא את הארץ במורכבים, לא נעמוד בתחרות מול הגויים.

כרך ב', אגרת תקכא מערכת 'המוריה' · י"ז אדר שני תרע"ג - יפו

מטרת אגודת 'שבח הארץ' אינה רק מסחר של חבריה, אלא הגנה על כל סחר הארץ מפני מוציאי לעז. התבואה בכללה כשרה, והאגודה תשפיע גם על המיעוט שאינו מקפיד, כדי שלא יהיה מקום לחשד. האתרוגים הם רק ענף אחד מעבודתה.

כרך ב', אגרת תקכח הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ · ד' ניסן תרע"ג - יפו

הרב קוק מתנצל על סגנון המכתבים, ודוחה את התיקון לאחר החג. לתיקון תרומות ומעשרות צריך מקור מימון להשגחה, נסיעות והדפסות. 'אגודת ישראל' הבטיחה, אבל זה יתעכב, ולכן הרב קוק מבקש מהורוויץ לממן בינתיים. אין טעם במאמרים פומביים; העיקר הוא שמירת השווקים, והרב ב' ידלר מתאים לכך. הרב קוק מבקש להשמיט מהמכתב משפט שעלול להחליש את הצורך בתעודות.

כרך ב', אגרת תקלה קול קורא לאחינו בגולה; ובהמשך - תשובה לרב (כנראה המשך אגרת לרב וידרין) · ז' אייר תרע"ג - יפו

קול קורא: האתרוגים של הנכרים כולם מורכבים על לימון ופסולים. נוסדה אגודת 'אתרוג הכשר', שמרכזת את האתרוגים הכשרים של אחינו במושבות בהשגחת הרב קוק והרבנים. הרב קוק קורא לגדולי הדור להעיר את העם לבחור בכשרות האמיתית ולא בהידור המדומה. בהמשך: על ציורי מזלות במחזורים - מה שראה הוא 'רשמים בעלמא', אבל אם יש צורות גמורות, הרב קוק מוכן לחתום על מחאה. על חליצה: אין לדרוש חידוש, כי חולצים במנעל אחד מימי חז"ל (סנהדרין ז ב).

כרך ב', אגרת תקלו הרב ב' ידלר · ז' אייר תרע"ג - יפו

בכל שנה נחוץ שהרב ידלר יסע במושבות עם מכתבי הרב קוק לחיזוק תרומות ומעשרות. רוח טהרה מתחילה להתעורר 'אפילו באברים הקיצונים'.

כרך ב', אגרת תקלט ר' יצחק פקלר · כ"ד אייר תרע"ג - יפו

על האתרוגים: הרב קוק פרסם אזהרה מהרכבה על לימון, ונוסדה אגודת 'אתרוג הכשר'. 'תחכמוני' בתיקון בחוץ לארץ. הישוב מתפתח, ועכשיו העת לקנות נחלות.

כרך ב', אגרת תקמה ר' יצחק פקלר · ה' סיון תרע"ג - יפו

השמועה שהרב קוק התיר את אתרוגי הגויים היא 'לא היו דברים מעולם': הם כולם מורכבים ופסולים, וכל מלחמתו נגדם. הישוב מתפתח, ועכשיו העת לקנות אחוזות.

כרך ב', אגרת תקמט ועד רחובות · י"ג סיון תרע"ג - יפו

הוצאות המושבה על מגרש הנדיב ברוידא: עד שנת תרע"ג משלמת קופת תלמוד התורה, ומאז - ד"ר רופין. הרב קוק מודה על פעולת הוועד בתיקון תרומות ומעשרות, ומבקש לפרסם שלא יימכר דבר בלי עישור על ידי הממונה, ר' חיים צבי בסיסט. גם הענבים לירושלים יעושרו על ידו, כדי שההשגחה תהיה מרוכזת.

כרך ב', אגרת תקנ הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, אמסטרדם · י"ג סיון תרע"ג - יפו

הרב קוק מבקש מימון לנסיעה כללית במושבות, ובעיקר בגליל, שהן 'עזובות בכל'. הנסיעה צריכה להיות במשלחת מכובדת. הרב קוק אינו יכול לבקש מהיקב, בגלל דין תורה שמתנהל בין הכורמים ליקב, מחשש שוחד או מראית עין. לכן הרב קוק מציע שכל המצווה תיקרא על שם הורוויץ וקהילת פקידי ואמרכלי אמסטרדם.

כרך ב', אגרת תקנא הוועד הזמני של 'אגודת ישראל' · י"ג סיון תרע"ג - יפו

הרב קוק מבקש שהאגודה תממן את כל ההוצאה לביסוס המצוות התלויות בארץ: תרומות ומעשרות, ערלה, כלאיים ושמיטה. צריך לשם כך השגחה, נסיעות, שליחים והדפסות. ישוב ארץ ישראל באמת קשור במצוות התלויות בה.

כרך ב', אגרת תקנג הרב בן ציון (ירושלים) · כ"א סיון תרע"ג - יפו

הרב קוק מבקש שבית הדין בירושלים יכין לו מנעל חליצה כמו שלהם, לחליצה דחופה במקום עיגון. עוד: אין לשנות את סדר העישור, והוא רק על ידי ר' חיים צבי בסיסט. על הצעת רב עקרון לגבי מצה שמורה - הרב קוק מסכים אם בית הדין בירושלים יסכים.

כרך ב', אגרת תקעז פקידי ואמרכלי אמסטרדם · ב' אלול תרע"ג

תיקון תרומות ומעשרות הולך ומשתבח, אבל צריך מימון: להחזקת ת"ח שיפקח על שווקי ירושלים ויסייר במושבות צריך לפחות שמונה מאות פרנק לשנה. 'אגודת ישראל' קיבלה על עצמה מחצית, והרב קוק מבקש מהם את המחצית השנייה.

כרך ב', אגרת תקעט מודעה לרבים · ה' אלול תרע"ג - רחובות

יש אנשים שסוחרים באתרוגים גנובים ומכשילים את הרבים ב'מצווה הבאה בעבירה'. הרב קוק מזהיר מכך, ומאיים לפרסם את קלונם ברבים אם לא יחדלו.

כרך ב', אגרת תקפ הרב ברוך מרקוס, רב חיפה · ו' אלול תרע"ג

אין פנאי לדון בדברי תורה, והמעשה כבר נעשה כראוי. כנסיית רבני הארץ היא רעיון טוב, אבל יש עיכובים. הרב קוק מקווה לנסוע בחורף לגליל ולהיפגש עם הרבנים. הרב בן ציון (ידלר) נוסע עכשיו בשליחותו לגליל לתקן את ענייני תרומות ומעשרות, והרב קוק מבקש לסייע לו.

כרך ב', אגרת תקפא ועד זכרון יעקב · ו' אלול תרע"ג

במושבות יהודה התבואה כבר מעושרת על ידי ממונים. עכשיו נוסע הרב בן ציון (ידלר) לגליל, והרב קוק מבקש מהוועד לקבלו ולסייע לו לתקן את העישור.

כרך ב', אגרת תקפב ועדי מושבות הגליל · ו' אלול תרע"ג – רחובות

ביהודה התבססו המצוות התלויות בארץ בזכות הוועדים, והשוק העברי 'כובש לו מסילות'. הרב קוק שולח לגליל את הרב בן ציון (ידלר), ומבקש לקבלו ולפעול כמו ביהודה.

כרך ב', אגרת תקפג רבני ערי הקודש ומושבות הגליל · ו' אלול תרע"ג – רחובות

התרחבות הישוב החומרי מחייבת לחזק את התוכן הרוחני של המצוות התלויות בארץ. ביהודה כבר נכבשה הדרך, והגיע הזמן לגליל. הרב קוק מקווה להיפגש איתם בחורף בכנסייה לשם שמים, ובינתיים שולח את הרב בן ציון (ידלר) לסייר.

כרך ב', אגרת תקפה הוריו · י"ב אלול תרע"ג

הרב קוק שמח שאמו הגיעה בשלום לירושלים. על המודעה נגד גונבי האתרוגים: במקום חשש סכנה אין חיוב מחאה. הרב קוק דייק שלא לכתוב שאסור לברך, אלא רק 'אתרוג גנוב'. אם יתפרסם שאתרוג בלי תעודה נחשד כגנוב, אין כאן יאוש, ו'הבעלים מרדפים אחריהם'.

כרך ב', אגרת תקפו ד"ר ארתור רופין · י"ב אלול תרע"ג

הרב בן ציון ידלר נוסע בשליחות הרב קוק לתקן את העישור במושבות הגליל. הרב קוק מבקש מרופין מכתב לכל החוות שתחת פיקוחו, שיאפשרו להפריש את היבול כדין ולמסור את התרומות והמעשרות לרבנים. הרב קוק מבקש גם מאה פרנק להוצאות הנסיעה.

כרך ב', אגרת תקפז הרב בן ציון ידלר · י"ב אלול תרע"ג – רחובות

הרב קוק חושש ממכירה פומבית של תרומות ומעשרות, שמא יימכרו לישראל או לחשודים. כבר נכשלו ביין שנעשה ממנו יין שרף. לכן ביקש מרופין שהכול יימסר לרבנים ויישמר לפי הוראתו. עוד: יש חשש סכנה במחאה נגד גונבי האתרוגים, ו'כשהגיעו לסכנה פירשו'. אם הפתק לא נמסר – לא ימסור; ואם נמסר – יבקשו בחזרה.

כרך ב', אגרת תקצ (ההתחלה והסוף חסרים; כנראה להוריו) · י"ז אלול תרע"ג

הרב קוק מודה על ברכת ההורים והאחים. על האתרוגים הגנובים: לפעמים אין יאוש, כשהגננים מרשים זה את זה, וגם אם יש יאוש אחרי שינוי רשות, זה 'יאוש ושינוי רשות' שמועיל. דיון בדעת הרב חרל"פ, ביאוש בקטנים וביאוש שלא מדעת.

כרך ב', אגרת תקצז ד"ר יעקב טהון · כ"ו אלול תרע"ג – יפו

הרב קוק מודה על הסיוע לתיקון היבול בחוות. הרב קוק מבקש שבזמן הגמר יודיעו ממרחביה לרב מרקוס בחיפה, ומכנרת ודגניה לרב קליערס בטבריה, כדי שישלחו ממונים לעשר. הרב קוק מבקש מאה פרנק להוצאות, ושיתקינו מקווה כשר בבית המרחץ במרחביה.

כרך ב', אגרת תר יושבי מושבות הגליל העליון והתחתון · כ"ז אלול תרע"ג – יפו

תודה לוועדים ולמתיישבים על היחס לשליח, הרב בן ציון ידלר, ועל החלטותיהם לתיקון תרומות ומעשרות, כמו ביהודה. 'מי יתן לי זרועות עולם... ואחבקכם באהבה'. הרב קוק מבקש שהממונים יעבדו באמונה וימסרו תעודות, כדי שיוכל לבשר שהיבול כשר.

כרך ב', אגרת תרה הרב בן ציון ידלר · ח' תשרי תרע"ד – יפו

צער גדול על פטירת הרידב"ז. האתרוגים והשקדים מפתח תקווה כבר הוחזקו בהיתר על ידי הרב המקומי, ועד אחד אינו נאמן לאסור. אין להרעיש, אבל להבא רק על ידי המשגיח הקבוע. בפרסום ב'המוריה' יש להוסיף שהשליחות הייתה גם מטעם גדולי ירושלים, ותודה לרבני הגליל.

כרך ב', אגרת תרח הרב אריה לייב גרבמן (?) · י"א תשרי תרע"ד – יפו

אין אפשרות לשלוח אתרוג מעבר לים עכשיו, ואין להעיד במברק על כשרות על סמך מכתב שהופץ לאלפים. אפשר לסמוך רק על חותמת הרב קוק על התיבה, או על מכתב בכתב ידו. 'שערי תורה' הוא מוסד נעלה, והרב קוק מקווה לייסד ישיבה כראוי. המכתב שהודפס זויף.

כרך ב', אגרת תריב הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ · ב' מרחשוון תרע"ד – יפו

הרב קוק הודיע שיצא בשבוע הבא למסע למושבות הגליל, דרך הים לחיפה, לפקח על ענייני הדת ולתקן את העישור. הרב קוק מזמין את חברי הוועד לתיקון תרומות ומעשרות ורבני ירושלים להצטרף, ובמיוחד את הרב ד' ה' עפשטיין.

כרך ב', אגרת תרכא ועד חדרה · כ' מרחשוון תרע"ד – חדרה

בעקבות ביקורו הראשון בחדרה, הרב קוק מציע: למנות את אברהם יבל וניסן וולפיאנסקי לממונים על ענייני דת ועל העישור; לסייע לפקח על חילול שבת; למנות מלמד לענייני קודש, שילמד גם את ילדי התימנים בלי להשחית את תמימותם בהוראה חילונית; לא לעבוד בשבת על ידי נכרי בהיתרי 'קבלנות' בלי הוראה; ולבנות מקווה לתימנים בשכונתם.

כרך ב', אגרת תרלא בית הדין של הספרדים והאשכנזים בירושלים · י"ז טבת תרע"ד – יפו

הגיע הזמן לתקן את שוק ירושלים בעניין התפוזים מפרדסי היהודים, שנמכרים על ידי נכרים כשהם טבל. יש להודיע שלא יקנו תפוזים בלי תעודת הכשר, כמו שנעשה בענבים, ולגבות קבק מכל תיבה למימון ההשגחה.

כרך ב', אגרת תרלו אגודת 'הפרדס' וועד פתח תקווה · כ"ד טבת תרע"ד

יש לסדר את תיקון תרומות ומעשרות במושבה ובמסחר האגודה בירושלים, כדי שלא יהיה מקום לקובלנה על פירות אחינו. הרב קוק שולח את הרב בן ציון ידלר עם הוראות.

כרך ב', אגרת תרנח ר' חיים אליעזר פלונסקי, משגיח המעשרות בפתח תקווה · ט"ו שבט תרע"ד – יפו

תנאים להכשר לנכרים שקונים תפוזים מיהודים: תעודה מבית הדין בירושלים; עישור כל היבול ולא רק חלקו; חותם בטוח בכל תיבה, כך שלא יפתחו בדרך; וההכשר יינתן רק בתוך הכלי החתום.

כרך ב', אגרת תרנט ועד פתח תקווה · ט"ו שבט תרע"ד – יפו

יש לכבוש את שוק ירושלים לתפוזים יהודיים, ויש לזה 'עתיד נכבד'. יחידים לא ימכרו לנכרים, ויבטלו את דעתם לטובת המסחר הכללי.

כרך ב', אגרת תרס אגודת 'הפרדס' בפתח תקווה · ט"ו שבט תרע"ד – יפו

אין לשים לב לחומרות 'המתמיהים' שמעכבות את המסחר, כי גדולי ירושלים ובית הדין מאוחדים בהגנת השוק לטובת ישראל. הרב קוק מבקש לא לקמץ בסחורה ולהוריד את המחיר ככל האפשר.

כרך ב', אגרת תרסב ע' ליבריכט, אגודת 'הפרדס' · כ"ב שבט תרע"ד – יפו

הרב קוק פונה בחריפות: אין לו כל נגיעה בדבר, אפילו לא דתית; רק טובת הישוב. 'כיבוש שוק לעם הוא נפש המאזניים של הפוליטיקה'. אנו חולמים על רחוק ומזניחים את ירושלים, שיש בה כבוד לאומי ורווח. אם לא יספקו פירות, יאלצו הרבנים להתיר פירות נכרים - 'עוד הפעם חרפה'. הרב קוק נותן שבוע ימים.

כרך ב', אגרת תרעז הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ · כ"ו אדר תרע"ד – יפו

הרב קוק שולח הקדמה לחוברת על מסע הגליל, ומבקש לשמור על 'הצורה הידידותית' גם באנחה על הפרצות. אפשר להזכיר את מסע הברון, אף שהרב קוק נמחץ לשמוע שהברון עלה להר הבית ואיש לא הזהירו. 'פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו עולה על כל מיליונים של ישובים מעשיים', אבל הברון לא הפסיד את ערכו כמייסד הישוב, וה' יכפר.

כרך ב', אגרת תרצה בנו, הרב צבי יהודה · ד' תמוז תרע"ד – יפו

הרב קוק עומד לנסוע לראשון לציון לסייר בכרמים, ואחר כך לאסיפת 'אגודת ישראל' ולקרלסבד. אמו של הרצי"ה תיסע עימו לרפואה. הרב קוק מקווה לראות את בנו הרצי"ה.

כרך ב', אגרת תרצו הוריו · ט' תמוז תרע"ד – יפו

הרב קוק חזר מסיור בכל כרמי יהודה בשבוע אחד. בעוד שבועיים ייסע עם הרבנית לחוץ לארץ, ומקווה לבקר בירושלים לפני כן.

כרך ב', אגרת תשכט ד"ר ארתור רופין · כ"ג אייר תרע"ה – סנט גאלן

בקשה לתת גם השנה מכתב לרב בן ציון ידלר לכל המושבות והחוות, לתיקון תרומות ומעשרות, ולממן את הוצאות השליח.

כרך ב', אגרת תשל יושבי מושבות יהודה והגליל · כ"ג אייר תרע"ה – סנט גאלן

ברכה מרחוק אחרי כמעט שנה. הרב קוק כמה לשוב. הרב קוק מבקש להמשיך את תיקון תרומות ומעשרות על ידי הרב ידלר גם בשנה הקשה. 'ציון אל ירפו ידיך' - כל עיני ישראל נשואות אליהם.

כרך ב', אגרת תשלא הרב בן ציון ידלר · כ"ג אייר תרע"ה – סנט גאלן

הרב קוק מזרז אותו לא לרפות ולנסוע גם השנה במושבות יהודה והגליל לתקן את העישור.

כרך ב', אגרת תשלב הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ · כ"ג אייר תרע"ה – סנט גאלן

תיקון תרומות ומעשרות צריך חיזוק, ובזמן המלחמה רוב התבואה נאכלת בארץ, כך שהתקלה חמורה יותר. הכוללים ו'אגודת ישראל' אינם יכולים לממן, וצריך מאה ועשרים פרנק לחודש. הרב קוק מבקש את עזרתו, וגם עזרה ל'שערי תורה' ביפו, שהוא 'עזוב מכל צד'.

כרך ב', אגרת נוספות ה זיכרון דברים לייסוד חברת 'אתרוג' · י"ח שבט תרע"א – פתח תקווה

נוסדה חברת 'אתרוג', שמאחדת את מגדלי האתרוגים הכשרים בהשגחת הוועד בפתח תקווה והרבנים. החתימה נעשתה בחנוכת בניין תלמוד התורה. חתומים: הרב קוק והרב י"ב הלוי הורוויץ.

כרך ב', אגרת נוספות י תקנון אגודת 'שבח הארץ' · ט' שבט תרע"ג – פתח תקווה

מטרת האגודה: להרחיב את הישוב על ידי הרחבת המסחר ביבול הארץ, להסיר לעזים ולתקן את הכשרות. סניף שלה הוא אגודת האתרוגים הכשרים, ותתקיים תעמולה קבועה גם דרך 'אגודת ישראל'. חתומים: הרב קוק, הרב ציטרון, הרב מירקין והרב ד' הלוי עפשטיין.

כרך ג', אגרת תשפז בנו, הרב צבי יהודה · ערב סוכות תרע"ז – לונדון

הרב קוק לקח שני אתרוגים מחמת ספק: יווני עם הכשר, וקורסיקני 'פראי'. סוכות הוא החג שמטביע את אור ישראל 'בטבע החיים, הנפש והעולם'. בפסח הראינו חירות מהטבע, ובסוכות אנו מתקרבים אל הטבע ומטביעים בו את הקודש שמעליו. 'במעמקי החושך אנו מאירים באבוקת אורנו'. הסוכה – זכר לדור המדבר, 'דור הדורות'.

כרך ג', אגרת תתסה בנו, הרב צבי יהודה · ט"ו טבת תרע"ח – לונדון

מר שכויץ כתב על הצורך להפנות את דעת הקהל לאתרוגי ארץ ישראל, וראה את ההורים בירושלים. 'הימים ימי מעשה ועבודה גדולים'. הרב קוק שואל מה דעתו של ד"ר אשר על עבודה מעשית בארץ, ועל איחוד ה'יחידים' בקהילה בסנט גאלן.

כרך ג', אגרת תתעד אחיו, הרב שאול חנה · י"ב אדר תרע"ח – לונדון

הרב קוק מבקש מכל בני המשפחה לכתוב, ושואל על המושבות. 'ריש מילין' הוא 'כספר חתום' לרבים, ות"ח אחד התחיל לכתוב עליו פירוש. בלונדון הרב קוק יושב 'בכבוד גדול והשפעה רבה'. הרב קוק פרסם בעיתונים שהסוחרים יקנו רק אתרוגי ארץ ישראל.

כרך ד', אגרת תתקפז הרב ישראל אבא ציטראן, רב פתח תקוה · כ"ח מרחשון תר"פ

על המשגיח לתרומות ומעשרות שנטה 'לצדי דרכים': בגלל ניסיונו לא הורחק לגמרי, אבל מינו עוד ממונה 'שוקט ודובר שלום', ואת הישן הזהירו שלא יחרחר ריב. הרב קוק אינו מתרשל ביסוד 'הסתדרות הרבנים', אלא 'האסון הנורא אשר קראני' (מות בתו) מכביד עליו, 'והנני עדיין כגבר אין אילי'. ועם זאת הרב קוק עובד בהכנה.

כרך ד', אגרת איב האיכרים, הכורמים וסוחרי יבול הארץ במושבות · ה' שבט תר"פ – ירושלים

הרב קוק מזכיר את הקשר מימי יפו, כשעודדו את שמירת המצוות התלויות בארץ, וזו גם מה שמחבב את הארץ על שומרי התורה ומרחיב את שוק יבולה. ב"ה, תיקון תרומות ומעשרות, ערלה וכלאים מתקיים בחפץ לב. הרב קוק שולח שוב את הרב בן ציון ידלר, הממונה הראשי על תיקון תרומות ומעשרות, ומבקש לחזק את ידיו ולכבוש את שוקי הארץ ביבול אחינו.

כרך ד', אגרת אלה הרב יוסף הלוי (בעל 'ערוך' המתוקן) · ראש חודש אייר תר"פ – ירושלים

הרב קוק מצרף מכתב למר גלוסקין על מצבו של הרב, אף שספק אם יועיל. הרב קוק מבקש שלא יזניח את ההשגחה על הערלה, שהיא 'השבת רבים מעון'. תוכניתו להדפיס ש"ס מדויק עם 'הערוך' המבואר גדולה, אבל כדי לממשה צריך לעלות מדרגות רבות בחיים מסודרים. בלונדון סיפר למו"ל על עבודתו, אבל היה מחסור בנייר.

כרך ד', אגרת אמא בנו, הרב צבי יהודה · א' דראש חודש תמוז תר"פ – ירושלים

בהלכה, על התוספות בעניין ערלה בשריפה: הקושיה 'אפשר לנטוע' שייכת רק אם השריפה מן התורה; ואם מדרבנן – הנטיעה היא ביטול איסור. ואף אם מן התורה, אולי יש מצוה של שריפה בביעורה (רש"י תמורה, הגרע"א). הרב קוק פרסם את 'התחיה השלמה'. יש מקום למזיגת קודש וחול, אבל עדיין 'המקום של צורך השמירה של הגבולים... רחב מאד', ודווקא נתינת מרחב לכל כוח בחוגו תברר את הדברים.

כרך ד', אגרת אנא ועד המושבה חדרה · ט״ז מנחם אב תר״פ

הרב קוק מבקש שהאבטיחים ושאר יבול חדרה יצאו מתוקנים בתרומות ומעשרות על ידי השוחט של המושבה, 'למען נוכל לאכול פרי אדמת קדשנו'.

כרך ד', אגרת אנב מנהל היקב בזכרון יעקב · מנחם אב תר״פ

שלא תלך לאיבוד תרומת המעשר מהיין: כמו ביקב ראשון לציון, יפיקו ממנה אלכוהול לשריפה, שהכהנים רשאים להשתמש בו, וההכנסה תלך לישיבת 'תורת כהנים' בירושלים, דרך שליחו הרב מ״י רוזנטל.

כרך ד', אגרת אנט רב מושבה · (תשרי) תר״פ – ירושלים

כשלושים אלף אתרוגים נשלחו מהמושבה בלי מעשר. יש לצוות על הממונה להפריש 'שלא מן המוקף' על כולם, וצריך לשם כך כשלוש מאות אתרוגים, רצוי קנויים או במתנה.

כרך ד', אגרת אסב הרב י״א ציטרין, רב פתח תקוה · ה' תשרי תרפ״א

ברכת השנה. הרב קוק הורה לשלוח עוד עותקים מהמכתבים (לאיכרים). לא נגע בעניין העסקת עולים אצל סוחרים בערים, כי כמעט אין נוכרים עובדים בבתי המסחר היהודיים, והדבר עלול לדחוק את תושבי הארץ הוותיקים ולעורר איבה; ובכל זאת יש לשים לב.

כרך ד', אגרת אעא מנחם אוסישקין · ט״ו מרחשון תרפ״א

'נלאיתי כבר נשוא את כל העלבון': חילול שבת ומאכלות טרפות בגלוי. המטבח הקבוע של 'אחדות העבודה' בירושלים פועל בשבת ומאכיל כשש מאות איש 'נבילה, טריפה, חלב ודם, ובשר וחלב'. אם אוסישקין אינו יכול לעזור – שיודיע, והרב קוק יצא בקול אל העולם: 'אינני מהדלטורים הדתיים, אבל כבר עברו כל הגבולות'. הרב קוק מציע להיפגש בדחיפות.

כרך ד', אגרת אעה הרב יוסף הלוי · ט״ו כסלו תרפ״א

בגלל המהומות ביקב דחה את מכתבו למר גלוסקין, ועכשיו הרב קוק מצרפו. צריך עצה להרחקת מחללי שבת בפרהסיה מתעשיית היין, 'בלא שום ויתור'. מצורף גם מכתב לוועד זכרון יעקב.

כרך ד', אגרת אקכה הרב יוסף הלוי, יקב ראשון לציון · כ״ד כסלו תרפ״ב

למר אסטשינסקי השיב: רק אם היין שממנו הופק האלכוהול נבחן ויש בו טעם יין הראוי לשתייה, אפשר לקרוא עליו שם מעשר. על היין המעורב לבו מהסס, ואין ראיות מכריעות לעשר ממנו על יין נקי. גם ביין הנקי שמזוקק באלמביק יש מים מאדי הקלחת שיש לנכות.

כרך ד', אגרת אקל ר' א' אייזנברג · כ' שבט תרפ״ב

תודה על הסיוע במידע על מצב הישוב. העיתון 'דגל ירושלים' עדיין לא יצא מסיבות טכניות. מצורפים עשרה עותקים של הקול הקורא 'עת לטעת' לנוטעים ולכורמים, לנטיעת אתרוג כשר בארץ, והרב קוק מבקש להפיץ את הרעיון.

כרך ד', אגרת אקנ הרב יוסף הלוי, ראשון לציון · י״ז כסלו תרפ״ג – ירושלים

תודה על הבשורה שענייני המעשרות ביקבים הוסדרו בלי שאלות, ומזל טוב על שחרור בנו.

כרך ד', אגרת אשלג הרב חיים עוזר גרודזנסקי · ט"ז תמוז תרפ"ה

תודה על 'אחיעזר' חלק ב. בעניין פירות ארץ ישראל שיצאו לחוץ לארץ: לפי הרמב"ם (מעשר ב א) הפטור תלוי בדעתו בשעת גמר המלאכה; אולי גם פירות שגמרו על דעת להוציאם לחוץ לארץ פטורים, ולהחמיר - לא לעשר מהם על פירות שנגמרו על דעת הארץ. 'והדבר צריך תלמוד'.